

NEGYEDSZÁZAD A TUDOMÁNYOS-MŰSZAKI HALADÁS SZOLGÁLATÁBAN

Beszámoló a CINTI megalapításának 25-ik évfordulója alkalmából

Kiracov, Penû

Központi Tudományos és Műszaki Információs Intézet
Szófia, BNK

A bolgár Minisztertanács 1959. augusztus 25-én hozott döntést a Tudományos és Műszaki Információs és Dokumentációs Központ létrehozásáról. Ez egyszersmind a jelenlegi Központi Tudományos és Műszaki Információs Intézet (Centralen institut za naučna i tehnička informacija, CINTI) születésnapja is, mivel ez utóbbi a Központra épülve alakult meg.

A Központ kettős alárendeltségű volt; egyrészt a Bolgár Tudományos Akadémia, másrészt az Ipari és Műszaki Fejlesztési Bizottság intézményeként működött. Mint ilyen felkutatta és terjesztette a külföldi tudományos és műszaki információt az ipar, építéset, mezőgazdaság és orvostudomány területéről, propagandát fejtett ki külföldön a bolgár tudományos és műszaki teljesítmények megismertetése érdekében. 1960-ban a FID tagja lett.

1962 szeptemberében a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottsága plénumot tartott, amely megtárgyalta a tudomány és a műszaki haladás állami irányításának kérdéseit. A plénum döntésének megfelelően az év szeptember 26-án rendelet jelent meg az intézmény átszervezéséről és mai nevének felvételéről, illetve a Tudományos és Műszaki Fejlesztési és Felsőoktatási Bizottság hatáskörébe utalásáról. Ugyanez a jogszabály hívta életre az országos tudományos és műszaki információs rendszert. E rendszer vezető szerve és módszertani irányítója a CINTI lett.

A rendelet nyomán gyors ütemben indult el a CINTI-nek mint tudományos központnak, az ország aktív információs szervének, az országos tudományos és műszaki információs rendszer módszertani irányítójának, illetve magának az or-

szágos tudományos és műszaki információs rendszernek a kiépítése.

1973-ban újabb rendelet látott napvilágot. Általa a hatodik és a hetedik ötéves terv időszakra nézve az országos tudományos és műszaki információs rendszer jóváhagyott fejlesztési koncepcióra és programra tett szert.

A szóban forgó koncepció jegyében a CINTI mindhárom funkciója fejlődött, kibővült. E dokumentumok a fejlett szocialista társadalom építésének időszakára vonatkozóan új feladatokat tűztek ki a tudományos és műszaki tájékoztatás előtt, és e feladatok végrehajtásának útjait módjait is megjelölték.

Országos jelentőségű tudományos és műszaki információs szervei funkciójában a CINTI megkezdte az ország fejlesztésének aktuális problémáiról szóló információk készítését, ami a vezetői tájékoztatás, elsősorban a felső párt- és állami szervek tájékoztatásának meghonosodását jelenti.

Itt esik szó először arról, hogy a CINTI-nek az információs szolgáltatásokat a korszerű technika és technológia bevezetése útján kell tökéletesítenie. E célból a bolgár Kormány és az ENSZ Fejlesztési Programja közös tervet dolgozott ki, amelynek alapján a CINTI-ben automatizált információs központ épült ki és lépett üzembe.

Ez tág lehetőségeket kínált számára, hogy a következő néhány évben új, korszerű, az elektronikus technikán alapuló módszereket honosítson meg az információs tevékenység területén.

1984 februárjában a Bolgár Kommunista Párt Politikai Bizottsága és a Minisztertanács elfogadta az Egységes társadalmi információs rendszer felépítésének és fejlesztésének fő irányai c. dokumentumot. Ez 1990-ig, illetve 2000-ig jelöli ki a

rendszer alapfeladatait és fejlesztésének irányait. Fontos szerepet játszik benne mind a tudományos és műszaki információ, mind a CINTI.

Jelenleg a CINTI megszilárdult és korszerű információs szervként fejlődik. Munkatársainak száma mennyiségi és minőségi értelemben egyaránt megnőtt, kb. 50 százaléka felsőfokú végzettséggel rendelkezik, jócskán találhatók köztük habilitált személyek, kandidátusok, tudományos munkatársak. Jelentősen javult az intézet anyagi és műszaki bázisa.

Tevékenységi irányai napjainkban a következők:

- ◆ országos szinten a szükséges tudományos és műszaki információ biztosítása,
- ◆ tudományos és szervezési-módszertani tevékenység,
- ◆ két- és sokoldalú együttműködés és integráció.

A tudományos és műszaki információ biztosítása országos szinten eddig hagyományos módszerekkel, az intézet kiadványai útján valósult meg. Ezek az ország igényeinek változásait követve folyamatosan új és új szakosodást vesznek fel. Tematikai megoszlásuk egyrészt azoknak az igényeknek felel meg, amelyeket a tudományos-műszaki haladás mint problémákat az ország előtt felvet, másrészt az átfedések elkerülése végett a Szovjetunió országos tudományos és műszaki információs rendszere és az NTMIR kiadványokhoz igazodik.

1975 és 1983 között a CINTI 63 gyűjteményt (510 nyomdai ív), 442 szemlét (855 szerzői ív), 744 referatív kiadványt (2200 nyomdai ív) adott ki, és 4000 referátumot készített, illetve küldött szét a bolgár tudományos és műszaki eredményekről.

1984-től a tájékoztató kiadványok nagy része automatizált, számítógépes módszerrel készül.

A megalapításától eltelt 25 évben a CINTI tehát hatalmas kiadói tevékenységet fejtett ki. Míg kiadványainak példányszáma 1966-ban 0,4 millió volt, addig 1983-ra meghaladta az 1 milliót, azaz több mint a 2,5-szeresére növekedett. A kiadványcímek száma kétszeresére növekedett ugyanezen idő alatt. Ez az óriási mennyiségű tudományos és műszaki információ különböző kategóriájú felhasználók számára készült. A hetedik és a nyolcadik ötéves terv időszakában csupán a vezető párt- és az állami szervezeteknek szolgáltatott információ mennyisége is túllépte a 120 ezer gépelt oldalt. Témáira nézve ez az információ kvadrált a vezető szervezetek által vizsgált feladatokkal, nagyobbik része a tudományos-műszaki haladás stratégiai irányvonalaira vonatkozott.

A CINTI központi tudományos-műszaki könyvtárának állománya tartalmában megfelel a felső pártfórumok által meghatározott stratégiai irányoknak. Jelenleg a könyvtár olyan állománnyal rendelkezik, amelynek túlnyomó része országos unikum. 1970 és 1983 között az állománygyarapítási keret a 22-szeresére nőtt. Gyűjteményeiben egyebek mellett szabadalmi leírások, 13 ezer cég ipari katalógusai találhatók. A teljes állomány 14 millió dokumentumból áll. Különös jelentőségű az a tény, hogy a könyvtár állományát évről-évre mind többen veszik igénybe, több száz intézmény és több ezer egyedi felhasználó. 1971 és 1983 között a könyvtár látogatottsága és állományának használata több mint a háromszorosára növekedett.

Az elmúlt 25 évben a könyvtár nagy sikereket ért el a tudományos-műszaki fordítások koordinációjának és nyilvántartásának területén. 1962 és 1983 között a nyilvántartásba vett fordítások száma a 42-szeresére nőtt. 1974 és 1984 között a fordítások duplikálásának megakadályozása következtében 460 ezer levás megtakarítást ért el. A tudományos-műszaki fordításokat átlagosan több mint háromszor használták fel.

Ma a központi tudományos-műszaki könyvtár korszerű intézmény. Az ország legnagyobb tudományos-műszaki társadalmi memóriája, bár még sokat kell tennie azért, hogy mindenben megfeleljen a tudományos kutatók és szakemberek egyre növekvő igényeinek. Különösen a másolatok és a primer források rendelkezésre bocsátásában kell felgyorsulnia. A könyvtári folyamatok automatizálásával kapcsolatban ugyancsak nagy feladatok várnak rá.

Nagy érdemeket szerzett az Intézet a szovjet tapasztalatok és eredmények propagandája terén. E tevékenysége szoros kapcsolatban áll a szófiai Szovjet Tudomány és Kultúra Háza és a megyei párt- és társadalmi szervek tevékenységével. A kimagasló szovjet eredményeket propagáló tíz-tíz napos megyei rendezvények után az érintett megyékben minden alkalommal ötéves programot dolgoztak ki a szovjet eredmények helyi bevezetésére. 1979 és 1983 között 12 megyében készítettek ilyen programot összesen 528 intézkedéssel és 66 millió levás elvárt gazdasági kihatással.

Fontos tevékenységet fejtett ki az elmúlt 25 évben az Intézet Francia Tudományos-Műszaki Dokumentációs Központja is, amely a Bulgária és Franciaország közötti egyezmény alapján jött létre.

A tudomány és a technika világviszonylatban elért eredményeinek gyors és teljes értékű felhasználása óriási mennyiségű információ gyors

begyűjtését, feldolgozását és terjesztését követeli meg. Ezt már nem lehet a hagyományos módszerekkel győzni. Elkerülhetetlenné vált az új információs technika és technológia alkalmazása. Ezért vállalt a CINTI úttörő szerepet a számítástechnika alkalmazásában. 1975 óta automatizált információs központja géppel olvasható információhordozókat fogad és állít elő, illetve távhozzáférést biztosít korszerű számítástechnikával való felszereltsége révén. Ennek köszönhetően e területen Bulgária az elsők közé került a KGST-tagországok között. Ezt bizonyítja más országok nagy érdeklődése a bolgár tapasztalatok iránt. A központban változatos tematikájú adatbázisok létesültek, széles körű érdeklődést váltva ki a felhasználók körében. E tevékenység az országos tudományos és műszaki információs rendszer ágazati szerveivel szoros kapcsolatban és aktív együttműködésével realizálódik.

1976 és 1983 között az automatizált információs rendszerek száma 6-ról 14-re, terjedelme pedig 589 ezer tárolt rekordról 6 millió rekordra, azaz több mint a 10-szeresére növekedett. Az évente szolgáltatott profilok száma, 1977 és 1984 között 2,5 ezerről 10 ezerre szaporodott, azaz a korábbi 4-szeresére. Az automatizált információs központ ma már az ország Nemzeti Automatizált Tudományos és Műszaki Információcsere Központjának funkcióját is ellátja. Telekommunikációs kapcsolata van a Szovjetunió, Csehszlovákia, Anglia, Franciaország, az NSZK, Ausztria, Svájc és az USA nagy automatizált információs központjaival. E központokon keresztül a CINTI 350 adatbázishoz biztosít távhozzáférést. Ezek témakör szerint az ország majdnem minden tudományos és műszaki ágazatának megfelelnek. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a szóban forgó telekommunikációs kapcsolatokon keresztül minden bolgár tudományos kutató és szakember 200 millió dokumentum adataihoz fér hozzá, ami óriási lehetőség. Az automatizált információs központ technikai bázisa napjainkban is jelentősen bővül, és már kisszámítógépes elektronikus technikával is rendelkezik.

Az utóbbi néhány évben megkezdődött az országos automatizált tudományos és műszaki információs rendszer kiépítése. Mihelyt elkészül az országos adatátviteli hálózat, nagyon rövid időn belül lehet majd az automatizált információs szolgáltatásokat bővíteni és a minőségüket javítani. Mindez előrelendíti az ország valamennyi tudományos dolgozója és szakembere teljes értékű információellátásának ügyét, ami az országos automatizált tudományos és műszaki információs rendszer végcélja.

A CINTI az elmúlt időszakban a tudományos szervező munkában is sikereket ért el. Így korszerű információszolgáltatási módszereket honosított meg, résztvett az országos tudományos és műszaki információs rendszer struktúrájának kialakításában, fiókokat létesített majdnem minden megyeszékhelyen. Kialakult az információs oktatási és továbbképzési rendszer, megkezdődött a felhasználók felkészítését célzó rendszer létrehozása.

Az utóbbi néhány évben a közgazdasági szemlélet térhódításával az információs tevékenység területén is javulni kezdett a tervezés, az intézet szervezeti struktúrájában is változások mentek végbe. Megindult az információs igények és szükségletek rendszeresebb tanulmányozása. Az erre vonatkozó ismeretek birtokában a megyék információszolgáltatási programokat dolgoznak ki. E programok a reális időben való információs forráskeresést mozdítják elő, nagyobb fokú aktualitást és teljességet biztosítanak. Ugyancsak új fejlemény a mikrotechnika térhódítása, ami lehetővé teszi az információs állományok miniatürizálásával kapcsolatos munkák kibővítését.

Csak az 1981 és 1984 közötti éveket számítva, az intézet tevékenysége mennyiségi szempontból megkétszereződött. Sokféle új tevékenységet sikerült elsajátítani. A racionalizálás folytán a CINTI létszámnövekedés nélkül teljesítette kibővült feladatait.

Az intézet és az egész országos tudományos és műszaki információs rendszer tevékenységének bővítésében és tökéletesítésében fontos szerepet játszik a társadalmi szervezetekkel kialakított kooperáció. A partnerek közül a Tudományos Egyesületek Szövetségét, a Bolgár-Szovjet Barátság bizottságát, az ifjúsági szövetséget, a Bolgár Ipari-Gazdasági Egyesületek Szövetségét, a Fordítók Szövetségét kell kiemelni.

Az elmúlt 25 év értékelése során nem lehet figyelmen kívül hagyni a CINTI részvételét a két- és sokoldalú együttműködésben és integrációban.

Az intézet kétoldalú kapcsolatot tart fenn 13 ország, elsősorban a KGST tagországok számos partnerintézményével. E tevékenységnek mégis a szovjet VINITI és CINTI közötti együttműködés és integráció az alapköve, ami legfrappánságban az integrált automatizált információs rendszer közös kiépítésében és felhasználásában nyilvánult és nyilvánul meg. 1978-ban jött létre, 1981 óta pedig üzemszerűen működik a közösen kiépített telekommunikációs csatorna az automatizált információcsereben. E rendszer által szolgáltatott adatok száma állandóan növekszik. 1978 és 1983 között a rendszer felhasználóinak

száma megkétszereződött. Az ország 1983 folyamán a rendszertől 550 ezer dokumentumrekordot kapott, mégpedig Bulgária fejlődésére nézve stratégiai jelentőségű szakterületekről. A bolgár és az orosz nyelv hasonlósága, a szovjet mágnesszalagokra rögzített tudományos ismeretek teljessége felbecsülhetetlen értékét hordoz magában.

Bulgária volt az első ország, amely rendszeresen jutott hozzá a szovjet mágnesszalagokhoz, és fel is használta őket. A Bulgária és Szovjetunió között megteremtett terminál-kapcsolat tömeges kísérlet az információ távfeldolgozására a KGST-tagországok keretében. S már nemcsak kísérlet, hanem üzemszerű gyakorlat is.

A CINTI sokoldalú együttműködése és integrációja a moszkvai NTMIK-kel és az NTMIR-rel ugyancsak fejlődik. A NTMIK-kel való együttműködés nagyon aktív, és szerződéses alapon valósul meg. Főleg a korszerű információs technika és technológia bevezetésével kapcsolatos tapasztalatsere képezi a tárgyát. Az NTMIR-kooperáció szélességét érzékelteti, hogy a CINTI jelenleg 24 bolgár szervezet részvételét szervezi és irányítja a 29 alrendszer BNK kijelölt nemzeti szerveként. Maga az Intézet öt alrendszerben vesz részt.

Noha a CINTI 25 éves fennállása alatt óriási tevékenységet fejtett ki a tudományos-műszaki haladásért vívott harcban, munkájának jelenlegi színvonala még mindig nem olyan, mint amilyennek lennie kellene. Viszont eddigi teljesítményei és sikerei mindenképpen derűlátásra adnak okot. A főcél továbbra is az ország minden tudományos és műszaki dolgozójának, minden szakemberének teljes értékű információs kiszolgálása marad.

A CINTI eredményei és sikerei elképzelhetetlenek lennének a Bolgár Kommunista Párt, a bolgár Minisztertanács gondoskodása nélkül. A CINTI megalapításától kezdve mostanáig alig van felső pártfórum, amely ne foglalt volna állást, és nem hozott volna döntést a CINTI-nek az ország társadalmi-gazdasági fejlődésében betöltött szerepével és jelentőségével kapcsolatban.

Az Intézet leendő fejlődésének és szerepének irányvonalait a tudományos-műszaki haladásért vívott harcban a Bolgár Kommunista Párt tizenkettedik kongresszusának és a nemzeti pártkonferenciának a döntései határozzák meg. Belőlük kiindulva, az Intézet kollektívája a következő feladatok teljesítésére kívánja erőfeszítéseit összpontosítani:

1. A tudományos és műszaki információs szolgáltatások minőségének gyorsított ütemű javítása. Ez a feladat a következő módon lesz teljesíthető:

- a) meg kell növelni a prognosztikus, szemlészertű és analitikus információ arányát az információs termékeken és szolgáltatásokon belül,
- b) le kell rövidíteni az információs termékek és szolgáltatások feldolgozási és átfutási idejét a felhasználók valamennyi kategóriája vonatkozásában,
- c) az információs termékeket és szolgáltatásokat a felhasználói igényeknek megfelelően kell differenciálni, illetve a munka duplikálásának elkerülése érdekében egyeztetni a szovjet országos tudományos és műszaki információs rendszer és az NTMIK termékeivel és szolgáltatásaival.

2. Az új információs technika és technológia szélesebb körű alkalmazása mind az Intézet, mind az országos tudományos és műszaki információs rendszer többi szervei tevékenységében. Ezt az alapfeladatot a következőképpen lehet megoldani:

- a) a nagy számítógépek és a telekommunikációs eszközök, illetve a kis- és mikroszámítógépes technika széles körű alkalmazása révén,
- b) automatizált információs központok hálózatának kiépítésével az országos és a nemzetközi tudományos és műszaki információs rendszerek kereteiben, illetve a reális idejű távhozzáférési lehetőségeket biztosító osztott adatbázishálózat létesítésével, a nyugati adatbázisokhoz való szélesebb körű hozzáféréssel,
- c) a képátviteli eszközök meghonosításával és az állományok miniatürizálásával.

3. A tudományos szervezési-módszertani tevékenység és bővítése az információs tevékenység szervezési és módszertani problémáinak megoldása érdekében.

4. Az országos tudományos és műszaki információs rendszer teljes kiépítése, különös figyelmet fordítva az alágazati információs szervekre, amelyekben a faktográfiai információs állományokat és az összehasonlító-elemző információs tevékenységet kell központosítani.

5. Az intézet és a nemzetközi tudományos és műszaki információs szervezetek és rendszerek között a nemzetközi együttműködés és a tudományos és műszaki információcseré szelése és aktívabb tétele.

KIRACOV, P.: Negyedszázad a tudományos-műszaki haladás szolgálatában

A Központi Tudományos és Műszaki Információs Intézet (CINTI) mint a bolgár információs rendszer vezető intézete 1959. augusztus 25-én, tehát negyedszázada jött létre. A jubileum alkalmából írt beszámoló ismerteti a CINTI-vel kapcsolatban született jogszabályokat és határozatokat, bemutatja az intézmény fejlődését. Különös figyelmet fordít a számítógépesítés terén elért eredményeire, valamint arra az együttműködésre, amelyet a VINITI-vel és az NTMIR-rel alakított ki. A beszámoló a jövő teendőinek felsorolásával zárul.

* * *

КИРАЦОВ, П.: Четверть века на службе научно-технического прогресса

Центральный институт научно-технической информации (ЦИНТИ), как ведущий орган болгарской информационной системы, создан четверть века тому назад — 25 августа 1959 года. Статья, написанная по случаю юбилея, знакомит с юридическими правилами и постановлениями, касающимися ЦИНТИ, описывает развитие института. Особое внимание уделяется в статье результатам, достигнутым в области автоматизации, а также сотрудничеству с ВИНТИ и МЦНТИ. Статья заканчивается перечислением задач на будущее.

* * *

KIRACOV, P.: A quarter of century in the service of scientific and technological advances

The Central Scientific and Technical Information Institute CINTI as the leading organisation of the Bulgarian information system was established in 25 August 1959. This overview written in the occasion of the 25th anniversary of CINTI's existence describes the rules and regulations associated with the operation of CINTI, and presents its development. Special attention is given to the results of computerised information services and also to the results of cooperation with VINITI and ISTIS. The overview concludes with the tasks envisaged for the future.

* * *

KIRACOV, P.: Ein Vierteljahrhundert im Dienste der wissenschaftlich-technischen Entwicklung

Das Zentrale Institut für Wissenschaftliche und Technische Information (CINTI), als leitendes Institut des bulgarischen Informationssystems, ist am 25. August 1959, also vor einem Vierteljahrhundert ins Leben gerufen worden. Die gelegentlich des Jubiläums erschienene Arbeit berichtet über die Entwicklung des Instituts. Besondere Aufmerksamkeit wird den auf dem Gebiete der Computerisierung erzielten Resultaten gewidmet, sowie der mit VINITI und ISWTI entwickelten Zusammenarbeit. Der Bericht schliesst mit der Aufzählung der Aufgaben der Zukunft.

* * *

